

Sygn. akt AUa 1487/12

POSTANOWIENIE

28 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Sałańska-Szaumakowicz

Sędziowie: SA Iwona Krzeczowska-Lasoń

SA Daria Stanek (spr.)

Protokolant: Aleksandra Portaszkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2013 r. w Gdańsku

sprawy R. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty

na skutek apelacji R. T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 maja 2012 r., sygn. akt V U 344/12

postanawia:

uchylić zaskarżony wyrok i umorzyć postępowanie w sprawie.

Sygn. akt III AUa 1487/12

Uzasadnienie:

Ubezpieczony R. T. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 15 lutego 2012 roku odmawiającej mu wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy za okres od 1 listopada 2008 roku do 31 lipca 2011 roku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów procesu według norm przepisanych, podnosząc, że ubezpieczonemu przyznane zostało świadczenie od miesiąca w którym zgłosił wniosek o rentę.

Sąd Okręgowy w Słupsku – V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 maja 2012 r. oddalił odwołanie i nie obciążył ubezpieczonego kosztami procesu.

Sąd Okręgowy orzekał na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych.

Ubezpieczony R. T., lat 61, był uprawniony do renty

z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 21 września 2004 r. przez okres jednego roku (na podstawie prawomocnego wyroku SO w Słupsku z dnia 15 marca 2005 r., V U 2314/03), od dnia 1 września 2006 roku do dnia 1 września 2007 r. (na podstawie prawomocnego wyroku SO w Słupsku z dnia 9 października 2007 r., V U 1412/06) i następnie – na podstawie decyzji organu rentowego – do 30 września 2011 r.

W okresie od 13 grudnia 2002 roku do 2 września 2004 roku ubezpieczony nie uiścił składek na ubezpieczenie społeczne oraz złożył wnioski o ich umorzenie.

Decyzją z dnia 7 listopada 2008 roku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. Inspektorat w M. wstrzymał ubezpieczonemu wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ ubezpieczony nie posiadał wymaganego 5 - letniego okresu składkowego i nieskładkowego w dziesięcioleciu poprzedzającym powstanie niezdolności do pracy.

Na skutek odwołania ubezpieczonego od w/w decyzji Sąd Okręgowy w Słupsku Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 8 grudnia 2009 roku, sygn. akt. V U 1369/08 zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. w ten sposób, że wznowił wypłatę renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, do której prawo zostało przyznane do 30 września 2011 roku, poczynając od 1 listopada 2008 roku. Na skutek apelacji od powyższego wyroku Sąd Apelacyjny w Gdańsku zmienił wyrok i oddalił odwołanie. Skargę kasacyjną ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego Sąd ten odrzucił postanowieniem z dnia 11 lutego 2011 r.

W dniu 2 sierpnia 2011 roku ubezpieczony złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. 30 września 2011 roku odmówiono R. T. prawa do renty z uwagi na brak 5 - letniego okresu zatrudnienia na dzień powstania niezdolności do pracy.

W okresie, kiedy decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. 30 września 2011 roku była nieprawomocna, ubezpieczony opłacił częściowo zaległe składki, co spowodowało, że po ponownym przeliczeniu świadczenia ubezpieczony posiadał 5 - letni okres składkowy i nieskładkowy.

Decyzją z dnia 26 października 2011 roku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. Inspektorat w M. przyznano ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od 1 sierpnia 2011 r. do 30 września 2014 r. tj. od miesiąca, w którym zgłosił wniosek.

Ubezpieczony R. T. opłacił zaległe składki w dniu 11 stycznia 2012 roku. W tym samym dniu wystąpił z wnioskiem o wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy za okres od 1 listopada 2008 roku do 31 lipca 2011 roku.

Na rozprawie w dniu 7 maja 2012 r. ubezpieczony wskazał, iż jego wolą jest wznowienie postępowania w sprawie V U 1369/08, wniosek w tym przedmiocie Sąd wyłączył do odrębnego postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy ubezpieczony może domagać się wypłaty świadczenia wstecz za okres od 1 listopada 2008 roku do 31 lipca 2011 roku.

Generalną zasadą prawa emerytalno - rentowego jest, że świadczenia wypłaca się na wniosek zainteresowanego, poczynając od dnia powstania prawa do emerytury lub renty (tj. spełnienia ustawowych warunków), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie. Reguła powyższa wyklucza możliwość wstecznego wypłacania świadczeń, tj. za okres po nabyciu prawa, a przed złożeniem wniosku, co w literaturze przedmiotu uzasadnia się zapobieganiem powstawaniu zjawiska kapitalizacji świadczeń (zob. I. Jędrasik-Jankowska, Prawo..., s. 185; T. Zieliński, Ubezpieczenia..., s. 212). Warto podkreślić, że jakkolwiek same świadczenia z ubezpieczeń emerytalnego

i rentowych nie ulegają przedawnieniu (z wnioskiem można wystąpić w każdym czasie) - przedawnieniu ulega roszczenie o wypłatę tych świadczeń w sytuacji niezgłoszenia wniosku o emeryturę lub rentę po nabyciu prawa do nich - por. wyroki SN z dnia 7 kwietnia 1994 r.: II URN 9/94 (OSNAPiUS 1994, nr 3, poz. 48) i II URN 10/94 (OSNAPiUS 1994, nr 3, poz. 49); z dnia 20 listopada 2001 r., II UKN 607/00 (OSNPUSiSP 2003, nr 16, poz. 188) oraz wyroki SA: w Białymstoku z dnia 14 listopada 2001 r., III AUa 568/01 (OSA 2002, z. 12, poz. 43) i w Warszawie z dnia 17 czerwca 1998 r., III AUa 473/98 (Lex nr 34836). Wyjątek dotyczy jedynie renty rodzinnej.

W ocenie Sądu I instancji zaskarżona decyzja nie narusza przepisów prawa materialnego, albowiem w świetle art. 100 ust. 1 oraz art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r.

Nr 39, poz. 353 ze zm.) prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich przesłanek wymaganych do nabycia owych uprawnień, natomiast emerytury i renty wypłaca się począwszy od daty powstania prawa do nich, ale nie wcześniej niż od miesiąca zgłoszenia wniosku o ich przyznanie lub wydania decyzji z urzędu.

Skoro ubezpieczony złożył wniosek o rentę w dniu 2 sierpnia 2011 roku i opłacił zaległe składki na ubezpieczenie społeczne, w wyniku których udokumentował 5 - letni okres ubezpieczenia oznacza to, że wszystkie wymagane przesłanki spełnił dopiero w sierpniu 2011 r., zatem prawidłowo organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od 1 sierpnia 2011 r.

Jedynie na marginesie Sąd Okręgowy zauważył, że w dniu 28 lutego 2012 roku Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok (sygn. K5/11), w którym uznał za niekonstytucyjny art. 114 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który pozwalał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w nieograniczonym zakresie weryfikować prawomocne decyzje emerytalne i rentowe w dowolnym czasie i inaczej oceniać dokumenty, na podstawie których wcześniej przyznał prawo do świadczenia lub ustalił jego wysokość.

Okoliczności powyższe i argumenty ubezpieczonego nie mogą być jednak, jak wskazał Sąd I instancji, rozpoznawane w niniejszym postępowaniu, albowiem skarga ubezpieczonego o wznowienie postępowania w sprawie V U 1369/08 została wyłączona do odrębnego rozpoznania.

Na dzień orzekania w przedmiotowej sprawie, wyrok w sprawie tej jest prawomocny.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy orzekł z mocy art. 477 (14) § 1 k.p.c., jak w punkcie I sentencji wyroku.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd nie obciążył ubezpieczonego kosztami procesu, o czym orzeczono w pkt II sentencji, wskazując, że przemawia za tym trudna sytuacja finansowa ubezpieczonego.

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony, zarzucając nieuwzględnienie okoliczności, że ubezpieczony wniosek o przyznanie renty złożył prawidłowo w listopadzie 2008 r. i wówczas wniosek oraz znajdujące się w posiadaniu ZUS dokumenty potwierdzały, że ubezpieczony jest uprawniony do nabycia prawa do renty oraz nieuwzględnienie wniosku w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i przyznanie prawa do renty.

W uzasadnieniu apelacji R. T. wskazał, że Sąd Okręgowy odmówił mu prawa do renty za okres od listopada 2008 r., mimo że po uregulowaniu zaległości przez ubezpieczonego ustały wszelkie przyczyny, dla których ubezpieczony

nie mógłby otrzymywać renty. Ubezpieczony jest osobą niezdolną do pracy, co potwierdził lekarz orzecznik ZUS w sierpniu 2008 r. Za okres od sierpnia do listopada 2008 r. ubezpieczony otrzymywał rentę inwalidzką i dopiero w listopadzie 2008 r. ZUS odmówił ubezpieczonemu prawa do renty, gdyż stwierdził, że ubezpieczony nie uregulował na rzecz ZUS składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za okres kilku miesięcy. W tej sytuacji uznano, że nie ma podstaw do dalszej wypłaty renty. Ubezpieczony uregulował zadłużenie wobec ZUS w 2011 r., a ZUS nadal odmawia wypłacenia renty za okres od listopada 2008 r. do września 2011 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja R. T. skutkuje uchynieniem zaskarżonego wyroku i umorzeniem postępowania w sprawie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia przysługiwania ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w okresie od 1 listopada 2008 r. do 31 lipca 2011 r.

Należy podkreślić, że uszło uwadze Sądu Okręgowego, iż we wskazanym powyżej zakresie zachodzi następczy brak przesłanki dopuszczalności procesu, albowiem w toku jest inna sprawa pomiędzy tymi samymi stronami o to samo roszczenie (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.). Powyższe stanowi zaś podstawę do umorzenia postępowania w oparciu o art. 355 § 1 k.p.c. Wyrokowanie w niniejszej sprawie stało się bowiem niedopuszczalne.

W tym miejscu przypomnienia wymaga, że decyzją z dnia 7 listopada 2008 r. organ rentowy wstrzymał ubezpieczonemu wypłatę renty przyznanej mu do 30 września 2011 r., od dnia 1 listopada 2008 r. Sąd Okręgowy w Słupsku wyrokiem z dnia 8 grudnia 2009 r. (sygn. akt V U 1369/08) zmienił ww. decyzję i wznowił wypłatę renty poczynając od dnia 1 listopada 2008 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 9 września 2011 r. (sygn. akt III AUa 202/10) zmienił zaś orzeczenie Sądu I instancji i oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 7 listopada 2008 r. Podkreślić trzeba, że – jak wynika z treści uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego – Sąd ten oparł swoje rozstrzygnięcie na art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Skarga kasacyjna wnioskodawcy od powyższego orzeczenia odrzucona została postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 11 lutego 2011 r.

Decyzją z dnia 26 października 2011 r., na skutek wniosku z dnia 2 sierpnia 2011 r., organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do renty od 1 sierpnia 2011 r. do 30 września 2012 r.

R. T. w dniu 4 maja 2012 r. wniósł skargę o wznowienie postępowania, wskazując iż chodzi o postępowanie zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 8 grudnia 2009 r. (sygn. akt V U 1369/08).

Wcześniej, a mianowicie w dniu 11 stycznia 2012 r. ubezpieczony złożył wniosek o wypłatę świadczenia rentowego za okres od dnia 1 listopada 2008 r. do dnia 31 lipca 2011 r. Decyzją z dnia 15 lutego 2012 r. organ rentowy wydał decyzję odmowną. Sąd Okręgowy w Słupsku zaskarżonym w niniejszym postępowaniu wyrokiem z dnia 30 maja 2011 r. oddalił zaś odwołanie wnioskodawcy.

Przedstawiona powyżej chronologia wskazuje, iż w aktualnym stanie rzeczy jednocześnie toczą się pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w S.

a ubezpieczonym R. T. dwie sprawy o to samo roszczenie

tj. o rentę za okres od dnia 1 listopada 2008 r. do dnia 31 lipca 2011 r.

Jedna z nich została zainicjowana skargą o wznowienie postępowania z dnia 4 maja 2012 r. Ubezpieczony wskazywał co prawda, iż domaga się wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 8 grudnia

2009 r. (sygn. akt V U 1369/08). Należy mieć jednak na uwadze, że na skutek wniesienia apelacji przez organ rentowy zakończyła się ona dopiero prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 września 2010 r. (sygn. akt III AUa 202/10), który orzeczenie Sądu I instancji zmienił i oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia

7 listopada 2008 r. Co więcej, właśnie to orzeczenie powoływało się na przepis art. 114 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który został uznany za niezgodny z Konstytucją orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. (sygn. akt K 5/11), co jako podstawę skargi o wznowienie wskazywał ubezpieczony. Mając na uwadze treść zaskarżonej w przedmiotowym postępowaniu decyzji z dnia 7 listopada 2008 r. wstrzymującej wypłatę renty od dnia 1 listopada 2008 r., treść uzasadnienia wyroku Sądu II instancji, jak również okoliczność, iż decyzją z dnia 26 października 2011 r. przyznano ubezpieczonemu prawo do renty od dnia 1 sierpnia 2011 r., nie ulega wątpliwości, że przedmiotem tego postępowania było prawo wnioskodawcy do renty za okres od dnia 1 listopada 2008 r. do dnia 31 lipca 2011 r.

Kolejną sprawą o rentę za okres od dnia 1 listopada 2008 r. do dnia 31 lipca 2011 r. jest natomiast niniejsze postępowanie, toczące się na skutek odwołania R. T. od decyzji z dnia 15 lutego 2012 r. odmawiającej mu żądanego świadczenia w ww. okresie (wniosek ubezpieczonego z dnia 11 stycznia 2012 r.).

Jak wynika z powyższego, mamy zatem do czynienia ze swoistą konkurencją skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem oraz postępowania toczącego się na skutek kolejnego wniosku ubezpieczonego o to samo świadczenie, które było przedmiotem rozpoznania w postępowaniu objętym skargą o wznowienie. W ocenie Sądu II instancji powyższy zbieg należy rozstrzygnąć wskazując na pierwszeństwo skargi o wznowienie postępowania. Jest to bowiem nadzwyczajny środek zaskarżenia, pozwalający na ponowne rozpoznanie sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. Kontrola istniejącego orzeczenia za pomocą dopuszczalnych instrumentów prawnych jest przy tym, zdaniem Sądu Apelacyjnego, bardziej celowa i uzasadniona procesowo niż rozpoznawanie kolejnego wniosku ubezpieczonego. Postępowanie ze skargi o wznowienie postępowania stanowi niejako kontynuację danego procesu, a zatem, w obliczu pojawienia się nowej okoliczności w postaci stwierdzenia niekonstytucyjności przepisu stanowiącego podstawę orzekania, wskazane jest dokonanie weryfikacji orzeczenia w tym właśnie trybie.

Konsekwencją powyższego jest również uznanie, iż brak było podstaw do zawieszenia postępowania ze skargi o wznowienie postępowania postanowieniem Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 11 grudnia 2012 r. na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. Rozstrzygnięcie tego postępowania nie zależy bowiem od wyniku niniejszego postępowania toczącego się na skutek odwołania od decyzji organu rentowego z dnia 15 lutego 2012 r. Wręcz przeciwnie – wniesienie skargi o wznowienie postępowania czyni wyrokowanie w niniejszej sprawie niedopuszczalnym.

Należy nadto podkreślić, iż skarga R. T. o wznowienie postępowania winna zostać rozpoznana przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku. Stosownie bowiem do treści art. 405 k.p.c. do wznowienia postępowania na podstawie przewidzianej w art. 405 (1) k.p.c. właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a zatem – jak już wyżej wskazano – właśnie Sąd Apelacyjny w Gdańsku, który wydał wyrok z dnia 9 września 2010 r. (sygn. akt III AUa 202/10), w oparciu o art. 114 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, uznany orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. za niezgodny z Konstytucją.

Na marginesie powyższych rozważań Sąd odwoławczy sygnalizuje, że rozpoznanie skargi R. T. o wznowienie postępowania powinno zostać dokonane w kontekście argumentacji zawartej w skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 września 2010 r., pomimo iż skarga ta została odrzucona z przyczyn formalnych. Należy również uwzględnić pismo procesowe Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 27 lutego 2013 r., złożone do akt niniejszej sprawy, z którego wynika, iż R. T. z dnia 13 października 2011 r. uregulował zaległe składki na ubezpieczenie własne za okres od lipca do grudnia 2002 r. Pomocne okazać się również mogą akta spraw sądowych, z których Sąd Apelacyjny dopuścił dowód, jak w postanowieniu wydanym na rozprawie apelacyjnej w dniu 28 lutego 2013 r. Przykładowo można wskazać, iż z akt

sprawy U 294/04 Sądu Okręgowego w Słupsku o świadczenie rehabilitacyjne wynika, iż niezdolność ubezpieczonego do pracy ustalono od dnia 9 września 2003 r. Na powyższą okoliczność zwracali uwagę biegli w opinii sporządzonej na potrzeby postępowania V U 1369/08 Sądu Okręgowego w Słupsku.

Kontynuując rozważania Sąd Apelacyjny wskazuje, iż miał na uwadze, że R. T. skargę o wznowienie postępowania wywiódł w dniu 4 maja 2012 r.,

a zatem w czasie, gdy niniejsze postępowanie zainicjowane wnioskiem z dnia 11 stycznia 2012 r. było już w toku. Z tego względu wniesienie skargi musi być traktowane w kategoriach następczego braku przesłanki procesowej (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), skutkującej koniecznością umorzenia postępowania (art. 355 § 1 k.p.c.). Nie budzi bowiem wątpliwości w doktrynie

i judykaturze, że wydanie wyroku staje się niedopuszczalne, gdy następczo – tj. w toku postępowania - zaistnieje okoliczność, która uzasadniałaby odrzucenie pozwu (art. 199, 1099, 1024 k.p.c.) – por. Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, A Jakubecki (red.), LEX, 2012 oraz Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1 – 366, H. Dolecki (red.), WKP, 2011. Należy przy tym podkreślić, że w wyniku rozpoznania skargi o wznowienie postępowania – niezależnie od treści orzeczenia w tej sprawie – roszczenie ubezpieczonego o prawo do renty za okres od dnia 1 listopada 2008 r. do dnia 31 lipca 2011 r. objęte zostanie powagą rzeczy osądzonej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 w zw. z art. 355 § 1 w zw. z art. 386 § 3 k.p.c., uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie w sprawie.